

Rafał Adamus

Uniwersytet Opolski

adamus_rafal@wp.pl

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4968-459X>

Kompetencje zarządcy przymusowego przedsiębiorstwa spółki z o.o. będącej komplementariuszem w spółce komandytowej

<http://dx.doi.org/10.12775/SIT.2019.016>

Celem niniejszego opracowania jest udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy zarządca przymusowy, ustanowiony w postępowaniu zabezpieczającym przewidzianym przepisami Kodeksu postępowania cywilnego, w ramach zarządu przymusowego nad przedsiębiorstwem spółki z o.o., która jest komplementariuszem spółki komandytowej, może sprawować zarząd także nad przedsiębiorstwem spółki komandytowej. Innymi słowy: czy zarządca przymusowy przedsiębiorstwa spółki z o.o. może prowadzić sprawy spółki komandytowej i reprezentować ją wobec osób trzecich.

Problem taki może powstać w przypadku spółki komandytowej, w której komplementariuszem jest spółka z o.o., np. gdy wspólnik spółki z o.o. wytoczy powództwo przeciwko drugiemu wspólnikowi spółki z o.o. o jego wyłączenie ze spółki z o.o., a sąd zabezpieczy powództwo (roszczenie niepieniężne) poprzez ustanowienie zarządu przymusowego nad przedsiębiorstwem sp. z o.o.

1. Odrębna podmiotowość komplementariusza i spółki komandytowej

Analizę problemu wypada zacząć od kwestii oczywistych. W handlowych spółkach osobowych współnikiem może być m.in. spółka kapitałowa. W obrocie gospodarczym stosunkowo popularna jest konstrukcja, w ramach której komplementariuszem w spółce komandytowej albo komandytowo-akcyjnej jest spółka z o.o. albo spółka akcyjna¹. Spółka komandytowa i jej komplementariusz w postaci spółki z o.o. to dwa odrębne, samodzielne, niepołączone ze sobą podmioty prawa. Osobnymi podmiotami prawa są również współnicy spółki z o.o.

Spółka komandytowa jest jednostką organizacyjną, która ma samodzielną podmiotowość prawną i zdolność prawną (może być podmiotem praw i obowiązków), zdolność sądową (może pozywać i być pozywana, a ponadto może być wnioskodawcą i uczestnikiem postępowań nieprocesowych), posiada także zdolność do czynności prawnych oraz zdolność procesową. Spółka komandytowa nie jest osobą prawną. Jest tzw. trzecim typem podmiotów prawa (obok osób fizycznych i osób prawnych)², czyli tzw. osobą ustawową³.

---

¹ A. Kidyba, *Atypowe spółki handlowe*, Warszawa 2015, s. 130 i n.

² Zob. np. M. Pazdan, *Prawo cywilne – część ogólna*, w: *System prawa prywatnego*, red. M. Safjan, t. I, Warszawa 2007, s. 1001 i n.; J. Frąckowiak, w: *ibidem*, s. 1101 i n.; idem, *Instytucje prawa handlowego w kodeksie cywilnym*, „Rejent” 2003, nr 6, s. 15 i n.; J. Naworski, w: *System prawa prywatnego. Prawo spółek osobowych*, red. A. Szajkowski, t. XVI, Warszawa 2008, s. 196; Z. Radwański, *Podmioty prawa cywilnego w świetle zmian kodeksu cywilnego przeprowadzonych ustawą z dnia 14 lutego 2003 r.*, „Przegląd Sądowy” 2003, nr 7–8, s. 3 i n.

³ W piśmiennictwie zaproponowano wiele pojęć języka prawniczego dla opisanego zjawiska. Tradycyjnym określeniem jest „ułamna osoba prawna”. Zob. A. Wolter, J. Ignatowicz, K. Stefaniuk, *Prawo cywilne. Zarys części ogólnej*, Warszawa 2001, s. 230; A. Szajkowski, w: *System prawa prywatnego. Prawo spółek osobowych*, red. A. Szajkowski, t. XVIII, Warszawa 2008, s. 50. Z kolei J. Frąckowiak (*Instytucje*, s. 29) zaproponował określenie „osoba ustawowa”. Zdaniem Z. Radwańskiego (w: *Zielona księga. Optymalna wizja Kodeksu cy-*

O ile człowiek (osoba fizyczna) jest bytem realnym (naturalnym), o tyle osoba ustawowa czy osoba prawna (które to pojęcia można nazwać wspólnym mianem „jednostka organizacyjna”) są jedynie bytami prawnymi, istniejącymi wyłącznie w przestrzeni norm prawnych, a zatem – bytami nierzeczywistymi. Oznacza to, że osoby ustawowe i osoby prawne funkcjonują w ramach określonych formuł.

Spółka komandytowa, jako osoba ustawowa, występuje w obrocie prawnym, działając przez komplementariusza (komplementariuszy). Ustawodawca w odniesieniu do handlowych spółek osobowych ustalił model reprezentacji w treści art. 29 k.s.h., dotyczącym spółki jawnej (mającym odpowiednie zastosowanie do innych handlowych spółek osobowych), i nie przewidział żadnych wyjątków od tej zasady⁴. Jeżeli komplementariuszem jest osoba fizyczna, to jej zachowanie jest zachowaniem komplementariusza ze skutkami dla spółki komandytowej. Inaczej będzie wyglądała sytuacja, gdy komplementariuszem jest osoba prawna. Osoba prawna – jaką jest spółka z o.o. – w obrocie prawnym jest reprezentowana przez swoje organy, zgodnie z tzw. teorią organu (art. 38 k.c.)⁵.

Należy precyzyjnie rozgraniczyć sferę działania osoby ustawowej – spółki komandytowej przez komplementariusza – osobę prawną i sferę „własnego” działania osoby prawnej – komplementariusza spółki komandytowej.

Przemieszczenie tych sfer może prowadzić do powstania szeregu negatywnych konsekwencji prawnych. W zależności od okoliczności

---

wilnego w Rzeczypospolitej Polskiej, Komisja Kodyfikacyjna Prawa Cywilnego działająca przy Ministrze Sprawiedliwości, Warszawa 2006, s. 46) odpowiednim określeniem jest „niepełna osoba prawna”. A. Kidyba (*Niektóre skutki dla obrotu handlowego wprowadzenia trzeciej kategorii podmiotowej*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2004, nr 12, s. 12) promuje nazwę „podmiot ustawy”.

⁴ K. Kopaczyńska-Pieczniak, *Problem stosowania art. 210 § 1 k.s.h. odpowiednio lub per analogiam do wspólników uprawnionych do reprezentowania handlowych spółek osobowych*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2014, nr 11, s. 15 i n.; M. Saczywko, *Zakaz dokonywania czynności „z samym sobą” a reprezentacja spółki jawnej w umowach ze wspólnikami*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2012, nr 11, s. 53 i n.

⁵ Zob. np. G. Gorczyński, w: *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. I: Część ogólna, red. M. Habdas, M. Frasz, Warszawa 2018, s. 225 i n.

mogą to być: tzw. dyssens, nieważność umów i innych czynności prawnych, odpowiedzialność odszkodowawcza osoby odpowiedzialnej za przemieszanie sfer itp.⁶

2. Zabezpieczenie w postaci zarządu przymusowego nad przedsiębiorstwem spółki komandytowej

Zgodnie z art. 752⁴ § 1 k.p.c. zabezpieczenie w procesie cywilnym może przybrać formę ustanowienia zarządu przymusowego⁷ nad przedsiębiorstwem lub gospodarstwem rolnym, lub nad zakładem wchodzącym w skład przedsiębiorstwa lub jego częścią albo nad częścią gospodarstwa rolnego, który wykonuje się według przepisów⁸ o zarządzie w toku egzekucji z nieruchomości. Przepis art. 752⁴

---

⁶ A. Gierat, *Konsekwencje prawne nieprzestrzegania zasad reprezentacji spółek kapitałowych*, „Prawo Spółek” 2001, nr 1, s. 13 i n.; A. Szumański, w: *System prawa prywatnego. Prawo spółek kapitałowych*, red. S. Sołtysiński, t. 17A, Warszawa 2010, s. 458; idem, w: S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz do artykułów 151–300*, t. II, wyd. 2, Warszawa 2005, s. 524 i n., A. Kidyba, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz do art. 1–300 K.S.H.*, t. I, Warszawa 2004, s. 903 i n.; K. Kopaczyńska-Pieczniak, *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością*, wyd. 2, Warszawa 2010, s. 439 i n.; M. Bielecki, *Zagadnienia związane z reprezentacją spółki z o.o. w umowach z członkami zarządu*, „Radca Prawny” 2002, nr 2, s. 37 i n.; R. Kwaśnicki, „Specjalne” zasady reprezentacji spółek handlowych posiadających zarząd, „Prawo Spółek” 2004, nr 3, s. 26 i n.; Z. Kuniewicz, *Wybrane zagadnienia dotyczące pełnomocnictwa do reprezentowania spółki kapitałowej w umowach z członkami zarządu*, „Rejent” 2006, nr 7–8, s. 77 i n.

⁷ T. Ereciński, w: *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Postępowanie rozpoznawcze. Postępowanie zabezpieczające*, red. T. Ereciński, t. III, wyd. 4, Warszawa 2012, s. 707; J. Strzępka, *Egzekucja przez zarząd przymusowy i sprzedaż przedsiębiorstwa (wybrane zagadnienia)*, „Prawo Spółek” 2007, nr 1, s. 5; idem, *Sprzedaż przedsiębiorstwa lub jego zorganizowanej części w postępowaniu upadłościowym*, w: *Rozprawy prawnicze. Księga pamiątkowa Profesora Maksymiliana Pazdana*, Kraków 2005, s. 1393.

⁸ Odnosnie do odpowiedniego stosowania przepisów w dziedzinie prawa procesowego zob. np. J. Gudowski, w: *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*.

§ 1 k.p.c. został umieszczony wśród przepisów o zabezpieczeniu roszczeń pieniężnych, niemniej instrument ten może być stosowany także do zabezpieczenia roszczeń niepieniężnych.

Zarządca przymusowy działa w imieniu własnym, ale na rachunek innej osoby. Może być zatem kwalifikowany – w sferze stosunków cywilnoprawnych, w których uczestniczy – jako tzw. zastępca pośredni⁹.

Przedsiębiorstwo (podobnie jak gospodarstwo rolne czy zakład wchodzący w skład przedsiębiorstwa) w rozumieniu art. 752⁴ § 1 k.p.c. nie jest podmiotem prawa. W niektórych przepisach prawa, języku ekonomicznym czy potocznym pojęcie przedsiębiorstwa jest jednak personifikowane¹⁰. Przedsiębiorstwo zgodnie z tym poglądem jest przedmiotem stosunków prawnych¹¹. Przedsiębiorstwo w rozumieniu art. 752⁴ § 1 k.p.c. odpowiada cywilistycznemu ujęciu przedsiębiorstwa w art. 551 k.c.¹² Stanowisko to nie budzi wątpliwości w piśmiennictwie, a ma kluczowe znaczenie dla wniosków

---

Postępowanie rozpoznawcze, red. T. Ereciński, t. I, Warszawa 2012, s. 192; J. Mucha, *O odpowiednim stosowaniu przepisów o procesie do postępowania zabezpieczającego*, w: *Proces cywilny. Nauka – kodyfikacja – praktyka. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Feliksowi Zedlerowi*, red. P. Grzegorzczak, K. Knoppek, M. Walasik, Warszawa 2012, s. 479 i n.

⁹ Por. M. Pazdan, w: *System prawa prywatnego. Prawo cywilne – część ogólna*, t. II, wyd. 2, red. Z. Radwański, Warszawa 2008, s. 478.

¹⁰ Na przykład W. Katner, w: *System prawa prywatnego. Prawo cywilne – część ogólna*, red. M. Safjan, Warszawa 2007, s. 1223 wyraził pogląd, że „na gruncie prawnym występowało dotąd trojokie rozumienie terminu «przedsiębiorstwo»: podmiotowe, przedmiotowe i funkcjonalne, a w wyniku dalszych zmian ustawodawczych jest nawet czwarte rozumienie, tzn. przedmiotowo-funkcjonalne”.

¹¹ M. Bednarek, *Przedsiębiorstwo jako przedmiot czynności prawnych – spory doktrynalne z perspektywy praktyki obrotu*, „*Studia Prawnicze*” 2009, nr 3, s. 47.

¹² Por. P. Bielski, *Regulacja pojęcia przedsiębiorstwa w znaczeniu przedmiotowym a projekt prawa spółek handlowych*, „*Przegląd Prawa Handlowego*” 1999, nr 6, s. 29 i n.; T. Komosa, J. Tropaczyńska, *Charakter prawny przedsiębiorstwa*, „*Przegląd Prawa Handlowego*” 1996, nr 8, s. 27; M. Litwińska, *Pojęcie przedsiębiorstwa w prawie handlowym i cywilnym. Przedsiębiorstwo jako przedmiot obrotu*, cz. II, „*Przegląd Prawa Handlowego*” 1993., nr 5, s. 7 i n.; P. Pełczyński, *Charakter prawny przedsiębiorstwa w znaczeniu przedmiotowym*, „*Rejent*” 1998, nr 1, s. 71 i n.; M. Szydło, *Pojęcie przedsiębiorcy w prawie*

niejszego opracowania¹³. Przedsiębiorstwo, nad którym ustanowiono zarząd przymusowy, może należeć do osoby fizycznej, osoby ustawowej lub osoby prawnej. W analizowanym przypadku przedsiębiorstwo, nad którym ustanowiono zarząd przymusowy, należy do osoby prawnej.

Dla celów dalszej argumentacji należy wskazać, że – jak się przyjmuje w nauce prawa cywilnego – przedsiębiorstwo charakteryzuje się następującymi cechami:

- stanowi pojęciowo kategorię zbiorową;
- składniki przedsiębiorstwa mają charakter zróżnicowany;
- wśród owych składników można wyróżnić główne, które indywidualizują przedsiębiorstwo i mogą być przedmiotem obrotu tylko łącznie z nim, oraz składniki, które mogą być przedmiotem samodzielnego przedmiotu;
- składniki przedsiębiorstwa tworzą zorganizowaną całość;
- przedsiębiorstwo w znaczeniu przedmiotowym może przynosić pożytek (art. 53 k.c.);
- kształt przedsiębiorstwa nie jest stały, lecz podlega ciągłym zmianom;
- wartość przedsiębiorstwa nie stanowi tylko sumarycznej wartości jego pojedynczych składników;¹⁴
- w obecnym kształcie prawnym przedsiębiorstwo pojmowane jest wyłącznie jako zespół aktywów.

---

polskim, „Przeгляд Sądowy” 2002, nr 7–8, s. 72 i n.; K. Świdorski, *W kwestii pojęcia przedsiębiorstwa w kodeksie cywilnym (art. 55¹)*, „Rejent” 1999, nr 12, s. 82 i n.; J. Widło, *Przedsiębiorstwo w świetle zmian Kodeksu cywilnego*, „Monitor Prawniczy” 2004, nr 1, s. 9 i n., idem, *Pojęcie przedsiębiorstwa*, „Przeгляд Prawa Handlowego” 1997, nr 7, s. 30 i n.; M. Habdas, *Przedsiębiorstwo jako przedmiot stosunków prawnorzeczowych*, Katowice 2007, s. 63 i n.; A. Wiśniewski, *Stan prywatnego prawa gospodarczego a optymalna wizja kodeksu cywilnego – zagadnienia podmiotowe*, dodatek do „Przeгляdu Prawa Handlowego” 2008, nr 6, s. 6 i n.; M. Wilejczyk, *Zbycie przedsiębiorstwa*, AUW nr 2582, Wrocław 2004, s. 17 i n.

¹³ M. Romańska, O. Leśniak, *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne*, Warszawa 2013, s. 104.

¹⁴ S. Włodyka, w: *Prawo umów w obrocie gospodarczym*, red. S. Włodyka, s. 421–423.

Pojęcie „przedsiębiorstwo” nie obejmuje natomiast swoim zakresem zobowiązań i innych obciążeń¹⁵. Okoliczność, że przedsiębiorstwo nie obejmuje obowiązków jest kluczowa dla dalszej argumentacji.

Co ważne z punktu widzenia dalszego wywodu, w piśmiennictwie przyjmuje się, że „przedsiębiorstwo stanowi przedmiot (jeden, samodzielny, odrębny), w stosunku do którego jego dysponentowi przysługuje bezwzględne prawo podmiotowe o charakterze majątkowym («własność przedsiębiorstwa», «własność do przedsiębiorstwa», «własność na przedsiębiorstwie»). Prawo to wchodzi w skład mienia (art. 44 k.c.) i stanowi własność tak w sensie konstytucyjnym, jak i w znaczeniu ekonomicznym”¹⁶. W piśmiennictwie podkreśla się również, że przedsiębiorstwo stanowi odrębny przedmiot stosunków cywilnoprawnych, który jest zbiorem obejmującym nie tylko rzeczy. Można więc wyciągnąć z tego wniosek, że prawo do przedsiębiorstwa nie może stanowić prawa własności *sensu stricto* w rozumieniu art. 140 k.c.¹⁷ Przy czym nauka prawa cywilnego „wskazuje [...] na zasadność tworzenia wzorowanego na własności prawa bezwzględnego do przedsiębiorstwa”¹⁸. Prawo do przedsiębiorstwa to zatem prawo podobne do prawa własności.

3. Tytuł komplementariusza do uczestnictwa w spółce komandytowej

Tytuł komplementariusza (bez względu na jego formę prawną) do uczestnictwa w spółce komandytowej nie wymaga ani określonego formatu akcji (jak w przypadku uczestnictwa w spółce akcyjnej), ani określonego formatu udziału (jak w przypadku uczestnictwa

---

¹⁵ M. Habdas, w: *Kodeks cywilny*, s. 414.

¹⁶ M. Bednarek, *Przedsiębiorstwo jako przedmiot czynności prawnych*, s. 47; Z. Radwański, *Prawo*, s. 128.

¹⁷ P. Machnikowski, *Prawo rzeczowe*, w: *System prawa prywatnego*, red. T. Dybowski, t. III, wyd. 2, Warszawa 2007, s. 29.

¹⁸ P. Machnikowski, w: *System*, t. III, s. 29; E. Norek, *Przedsiębiorstwo w obrocie gospodarczym*, Warszawa 2004, s. 97 i n.

w spółce z o.o.). Spółka osobowa nie jest oparta na substracie kapitału, ale na substracie personalnym. Komplementariuszowi przynależy tzw. ogół praw i obowiązków (art. 10 k.s.h.) w spółce komandytowej¹⁹. Prawa i obowiązki, które określają udział wspólnika w spółce osobowej stanowią konglomerat niepodlegający rozszczepieniu. Nie można odseparować praw od obowiązków.

Komplementariusz będący osobą prawną (spółką z o.o.) wykonuje ogół swoich praw i obowiązków w spółce komandytowej poprzez swoje organy. Nie można postawić znaku równości pomiędzy działaniem organów spółki z o.o. w płaszczyźnie spółki z o.o. a działaniem organów spółki z o.o. przy wykonywaniu „ogółu praw i obowiązków” w spółce komandytowej.

4. Skutki ustanowienia zarządu przymusowego nad przedsiębiorstwem komplementariusza

Jaki jest efekt ustanowienia zarządu przymusowego nad przedsiębiorstwem spółki z o.o. – osoby prawnej będącej komplementariuszem w spółce komandytowej? Po pierwsze, ustanowienie zarządu przymusowego nad przedsiębiorstwem spółki z o.o. nie oznacza

---

¹⁹ Termin „udział spółkowy” lub „udział w spółce” nie został przyjęty przez ustawodawcę w Kodeksie spółek handlowych. Zdaniem Komisji Kodyfikacyjnej użycie terminu „udział w spółce” w przypadku spółek osobowych byłoby sprzeczne z tradycyjnym poglądem, że konglomerat praw i obowiązków wspólnika spółki osobowej pełni inną funkcję niż – z zasady zbywalny – udział w spółce z o.o. S. Sołtysiński, w: S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, t. I, Warszawa 2012, s. 204. Zob. też G. Koziół, *Przeniesienie praw i obowiązków wspólników w handlowych spółkach osobowych. Uwagi na gruncie regulacji art. 10 k.s.h.*, Kraków 2006, s. 84; A. Herbet, *Obrót udziałami w sp. z o.o.*, Warszawa 2004, s. 2–3; B. Gessel-Kalinowska vel Kalisz, *Udział kapitałowy w spółce z o.o.*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2008, nr 5, s. 23 i n. W k.s.h. wprowadzono też termin „udział kapitałowy” – art. 50 § 1 k.s.h., art. 52 § 2 k.s.h., art. 53 k.s.h., art. 54 § 1 k.s.h., art. 65 § 1, 3 i 4 k.s.h., art. 82 § 2 k.s.h.). W art. 36 § 1 k.s.h. mowa jest o udziale w wierzytelności spółki przypadającym na danego wspólnika.

odwołania (rozwiązania) organów spółki z o.o. Organy te nadal zachowują swój byt prawny.

Po drugie, ustanowienie zarządu przymusowego nad przedsiębiorstwem spółki z o.o. ma taki skutek, że ograniczone zostają kompetencje organów spółki z o.o. względem przedsiębiorstwa spółki z o.o. Z treści art. 752⁵ k.p.c. należałoby wyciągnąć wniosek, że czynności prawne organów spółki z o.o. dotyczące majątku objętego zarządem przymusowym podjęte po ustanowieniu zarządu przymusowego są nieważne.

Zarząd przymusowy w toku postępowania zabezpieczającego wykonuje się nie według przepisów o zarządzie przymusowym w postępowaniu egzekucyjnym (albowiem zabezpieczenie nie może prowadzić do zaspokojenia), ale według przepisów o zarządzie w toku egzekucji z nieruchomości.

Po trzecie, na podstawie odesłania do art. 935 § 1 k.p.c. (w zw. z art. 752⁴ § 1 k.p.c.) zarządca przymusowy obowiązany jest wykonywać czynności potrzebne do prowadzenia prawidłowej gospodarki. Ma on prawo pobierać zamiast dłużnika wszelkie pożytki z przedsiębiorstwa, spieniężać je w granicach zwykłego zarządu²⁰ oraz prowadzić sprawy, które przy wykonywaniu takiego zarządu okażą się potrzebne. W sprawach wynikających z zarządu przedsiębiorstwem zarządca może pozywać i być pozywany.

Po czwarte, z mocy odesłania do art. 935 § 2 k.p.c. (w zw. z art. 752⁴ § 1 k.p.c.) zarządcy wolno zaciągać jedynie zobowiązania mogące być zaspokojone z dochodów z przedsiębiorstwa, nad którym został ustanowiony zarząd przymusowy, i uzasadnione pod względem gospodarczym.

Po piąte, przepis art. 935 § 3 k.p.c. (w zw. z art. 752⁴ § 1 k.p.c.) stanowi, że „czynności przekraczające zakres zwykłego zarządu zarządca może wykonywać tylko za zgodą stron, a w [przypadku – R. A.] jej braku – za zezwoleniem sądu, który przed wydaniem postanowienia wysłucha wierzyciela, dłużnika i zarządcę, chyba że zwłoka groziłaby szkodą”. Dlatego w przypadku zabezpieczenia

---

²⁰ Co do pojęcia zwykłego zarządu zob. R. Adamus, *Pojęcie „zwykły zarząd” w art. 76 ust. 3 Prawa upadłościowego i naprawczego*, „Przegląd Sądowy” 2011, nr 4, s. 118 i n.

w postaci zarządu nad przedsiębiorstwem spółki z o.o. czynności przekraczające zakres zwykłego zarządu wymagają zgody właściwych organów spółki z o.o. (właściwość organów spółki z o.o. zależy w szczególności od rodzaju czynności i uregulowań wewnątrzkorporacyjnych).

Po szóste, art. 936 k.p.c. stanowi, że „zarząd nie ma wpływu na umowy najmu lub dzierżawy obowiązujące w chwili jego ustanowienia. Zarządcy wolno jednak wypowiadać tego rodzaju umowy z zachowaniem obowiązujących przepisów oraz zawierać umowy na czas przyjęty przez zwyczaj miejscowy. Do wydzierżawiania nieruchomości wymagana jest zgoda stron, a w [sytuacji] jej braku – zezwolenie sądu”. W konsekwencji w przypadku zabezpieczenia w postaci zarządu nad przedsiębiorstwem spółki z o.o. czynności polegające na rozwiązywaniu umów związanych z prowadzeniem przedsiębiorstwa i zawieranie nowych wymaga zgody właściwych organów spółki z o.o. (właściwość organów spółki z o.o. zależy od rodzaju czynności i uregulowań wewnątrznych).

5. Brak kompetencji zarządcy przymusowego przedsiębiorstwa spółki z o.o. w zakresie zarządu przedsiębiorstwem spółki komandytowej

W pierwszej kolejności należy podnieść, że zarząd przymusowy nad przedsiębiorstwem w ramach postępowania zabezpieczającego stanowi formułę ograniczania prawa własności. Standardy konstytucyjne wynikające z ochrony prawa własności jako fundamentu cywilizowanego porządku prawnego nie dopuszczają wykładni rozszerzającej przepisów prawa w tym zakresie, a ograniczenie prawa własności powinno opierać się na jednoznacznej normie prawnej²¹.

Zarządca przymusowy przedsiębiorstwa spółki z o.o. (komplementariusza spółki z o.o.) zostaje wyznaczony do zarządzania przedsiębiorstwem określonego podmiotu. Nie ma tożsamości pomiędzy

---

²¹ Por. P. Machnikowski, w: *System prawa prywatnego. Prawo rzeczowe*, s. 13 i n.

przedsiębiorstwem komplementariusza i przedsiębiorstwem spółki komandytowej ani w wymiarze przedmiotowym, ani w wymiarze funkcjonalnym, ani w wymiarze własnościowym.

Ustawodawca nie wprowadził normy kompetencyjnej dla zarządcy przymusowego przedsiębiorstwa do prowadzenia zarządu u osób trzecich. Porównania z analizowaną sytuacją wymaga treść art. 186 p.u. w brzmieniu „po ogłoszeniu upadłości wszelkie uprawnienia upadłego związane z uczestnictwem w spółkach lub spółdzielniach wykonuje syndyk”. Czym innym przy tym jest zarząd całym majątkiem (aktywami i pasywami), a czym innym zarząd zbiorem aktywów, jakim jest przedsiębiorstwo.

Ogół praw i obowiązków w spółce osobowej (zbywalny albo niezbywalny na podstawie art. 10 k.s.h.) nie może stanowić składnika przedsiębiorstwa spółki kapitałowej, przedsiębiorstwo obejmuje bowiem wyłącznie aktywa, a stosunek członkostwa jest nierozdzielalnym konglomeratem praw i obowiązków. Stosunku członkostwa spółki z o.o. w spółce osobowej (spółce komandytowej) nie można sprowadzić do elementu składnika przedsiębiorstwa spółki z o.o. Zbytek przedsiębiorstwa spółki z o.o. nie przeniosłoby samo przez się ogółu praw i obowiązków ze spółki z o.o. na spółkę komandytową. Jeżeli stosunek członkostwa w spółce komandytowej nie jest elementem przedsiębiorstwa spółki z o.o. w ujęciu przedmiotowym, to zarządca przymusowy nad przedsiębiorstwem spółki z o.o. nie ma kompetencji do sprawowania zarządu w spółce komandytowej.

Dalej należy powołać się na argument dotyczący bezpieczeństwa obrotu. Zarządca przymusowy ustanowiony nad przedsiębiorstwem komplementariusza byłby anonimowy z punktu widzenia kontrahentów spółki komandytowej. Zarządca przymusowy nad przedsiębiorstwem komplementariusza nie może reprezentować spółki komandytowej wobec osób trzecich.

Samodzielne kompetencje zarządcy przymusowego wobec przedsiębiorstwa spółki z o.o. są mocno ograniczone. Dotyczą wyłącznie spraw bieżących, tzn. pozostających w granicach zwykłego zarządu, które można określić jako „zachowawcze”. Na czynności poza zakresem zwykłego zarządu zarządca przymusowy potrzebuje stosownej zgody. Czy zarządca przymusowy ustanowiony dla zarządu przedsiębiorstwem spółki z o.o. mógłby zatem zarządzać

przedsiębiorstwem innego podmiotu prawa? Już samo limitowanie kompetencji zarządcy przymusowego wobec przedsiębiorstwa spółki z o.o. przemawia przeciwko rozszerzaniu tych kompetencji do zarządzania przedsiębiorstwem innego podmiotu.

6. Podsumowanie

Zarządca przymusowy ustanowiony w trybie zabezpieczenia w postępowaniu zabezpieczającym przewidzianym przepisami kodeksu postępowania cywilnego w ramach zarządu przymusowego nad przedsiębiorstwem spółki z o.o., która jest komplementariuszem spółki komandytowej, nie ma tytułu do sprawowania zarządu nad przedsiębiorstwem spółki komandytowej. Zatem nie może on prowadzić spraw spółki komandytowej w stosunku wewnętrznym (np. głosować za komplementariusza przy podejmowaniu uchwał w spółce komandytowej) ani reprezentować jej na zewnątrz.

STRESZCZENIE

Kompetencje zarządcy przymusowego
przedsiębiorstwa spółki z o.o. będącej komplementariuszem
w spółce komandytowej

Opracowanie zostało poświęcone zagadnieniu kompetencji zarządcy przymusowego ustanowionego w postępowaniu zabezpieczającym, przewidzianym przepisami kodeksu postępowania cywilnego, w ramach zarządu przymusowego nad przedsiębiorstwem spółki z o.o., która jest komplementariuszem spółki komandytowej. Powstaje wątpliwość, czy taki zarządca przymusowy może sprawować zarząd także nad przedsiębiorstwem spółki komandytowej. Innymi słowy: przedmiot pracy sprowadza się do pytania, czy zarządca przymusowy przedsiębiorstwa spółki z o.o. może prowadzić sprawy spółki komandytowej i reprezentować ją wobec osób trzecich. W pracy omówiono następujące zagadnienia: odrębną podmiotowość komplementariusza i spółki komandytowej, instytucję zabezpieczenia w postaci zarządu przymusowego nad przedsiębiorstwem należącym jednocześnie do komplementariusza w spółce komandytowej, tytuł komplementariusza do uczestnictwa w spółce komandytowej, skutki zarządu przymusowego nad

przedsiębiorstwem komplementariusza. Wreszcie przedstawiono argumenty przemawiające za tezą, że zarządca przymusowy przedsiębiorstwa spółki z o.o. nie ma kompetencji w zakresie zarządu przedsiębiorstwem spółki komandytowej.

Słowa kluczowe: zarządca przymusowy; zarząd przymusowy nad przedsiębiorstwem; spółka z o.o. jako komplementariusz w spółce komandytowej

SUMMARY

Competences of the manager of a compulsory enterprise of a limited liability company being a general partner in a limited partnership

This study is devoted to the issue of the competence of an involuntary administrator (forced manager) established in security proceedings, provided for in the provisions of the Code of Civil Procedure, as part of the forced administration of an enterprise of a limited liability company, which is a general partner of a limited partnership. There is doubt as to whether such forced manager can also manage the limited partnership enterprise. In other words, the topic of the work boils down to the question of whether the forced manager of a limited liability company enterprise may conduct a limited partnership's affairs and represent a limited partnership before third parties. The following issues were discussed in the paper: the separate subject matter of the general partner and limited partnership, the institution in the form of forced management over an enterprise belonging to the general partner in a limited partnership, the title of general partner for participation in a limited partnership, the effects of forced management over the general partner's enterprise. Finally, arguments were presented for the thesis that the forced manager of an enterprise of a limited liability company he is not competent to manage a limited partnership enterprise.

Keywords: forced manager; forced management of an enterprise; limited liability company as a general partner in a limited partnership

BIBLIOGRAFIA

Adamus R., *Pojęcie „zwykły zarząd” w art. 76 ust. 3 Prawa upadłościowego i naprawczego*, „Przełęcz Sądowy” 2011, nr 4.

- Bednarek M., *Przedsiębiorstwo jako przedmiot czynności prawnych – spory doktrynalne z perspektywy praktyki obrotu*, „Studia Prawnicze” 2009, nr 3.
- Bielecki M., *Zagadnienia związane z reprezentacją spółki z o.o. w umowach z członkami zarządu*, „Radca Prawny” 2002, nr 2.
- Bielski P., *Regulacja pojęcia przedsiębiorstwa w znaczeniu przedmiotowym a projekt prawa spółek handlowych*, „Przegląd Prawa Handlowego” 1999, nr 6.
- Frąckowiak J., *Instytucje prawa handlowego w kodeksie cywilnym*, „Rejent” 2003, nr 6.
- Gessel-Kalinowska vel Kalisz B., *Udział kapitałowy w spółce z o.o.*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2008, nr 5.
- Gierat A., *Konsekwencje prawne nieprzestrzegania zasad reprezentacji spółek kapitałowych*, „Prawo Spółek” 2001, nr 1.
- Habdas M., *Przedsiębiorstwo jako przedmiot stosunków prawnorzeczowych*, Katowice 2007.
- Herbet A., *Obrót udziałami w sp. z o.o.*, Warszawa 2004.
- Kidyba A., *Atypowe spółki handlowe*, Warszawa 2015.
- Kidyba A., *Kodeks spółek handlowych. Komentarz do art. 1–300 K.S.H.*, t. I, Warszawa 2004.
- Kidyba A., *Niektóre skutki dla obrotu handlowego wprowadzenia trzeciej kategorii podmiotowej*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2004, nr 12.
- Kodeks cywilny. Komentarz*, t. I: *Część ogólna*, red. M. Habdas, M. Frasz, Warszawa 2018.
- Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Postępowanie rozpoznawcze. Postępowanie zabezpieczające*, red. T. Ereciński, t. III, Warszawa 2012.
- Komosa T., Tropaczyńska J., *Charakter prawny przedsiębiorstwa*, „Przegląd Prawa Handlowego” 1996, nr 8.
- Kopaczyńska-Pieczniak K., *Problem stosowania art. 210 § 1 k.s.h. odpowiednio lub per analogiam do wspólników uprawnionych do reprezentowania handlowych spółek osobowych*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2014, nr 11.
- Kopaczyńska-Pieczniak K., *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością*, Warszawa 2010.
- Kozieł G., *Przeniesienie praw i obowiązków wspólników w handlowych spółkach osobowych. Uwagi na gruncie regulacji art. 10 k.s.h.*, Kraków 2006.
- Kuniewicz Z., *Wybrane zagadnienia dotyczące pełnomocnictwa do reprezentowania spółki kapitałowej w umowach z członkami zarządu*, „Rejent” 2006, nr 7–8.
- Kwaśnicki R., *„Specjalne” zasady reprezentacji spółek handlowych posiadających zarząd*, „Prawo Spółek” 2004, nr 3.

- Litwińska M., *Pojęcie przedsiębiorstwa w prawie handlowym i cywilnym. Przedsiębiorstwo jako przedmiot obrotu*, cz. II, „Przegląd Prawa Handlowego” 1993, nr 5.
- Mucha J., *O odpowiednim stosowaniu przepisów o procesie do postępowania zabezpieczającego*, w: *Proces cywilny. Nauka – kodyfikacja – praktyka, Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Feliksowi Zedlerowi*, red. P. Grzegorzczak, K. Knoppek, M. Walasik, Warszawa 2012.
- Norek E., *Przedsiębiorstwo w obrocie gospodarczym*, Warszawa 2004.
- Pełczyński P., *Charakter prawny przedsiębiorstwa w znaczeniu przedmiotowym*, „Rejent” 1998, nr 1.
- Radwański Z., *Optymalna wizja Kodeksu cywilnego w Rzeczypospolitej Polskiej. Komisja Kodyfikacyjna Prawa Cywilnego działająca przy Ministrze Sprawiedliwości*, w: *Zielona księga*, red. Z. Radwański, Warszawa 2006.
- Radwański Z., *Podmioty prawa cywilnego w świetle zmian kodeksu cywilnego przeprowadzonych ustawą z dnia 14 lutego 2003 r.*, „Przegląd Sądowy” 2003, nr 7–8.
- Romańska M., Leśniak O., *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne*, Warszawa 2013.
- Saczywko M., *Zakaz dokonywania czynności „z samym sobą” a reprezentacja spółki jawnej w umowach ze współnikami*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2012, nr 11.
- Sołtysiński S., Szajkowski A., Szumański A., Szwaja J., *Kodeks spółek handlowych. Komentarz do artykułów 151–300*, t. II, Warszawa 2005.
- Strzępka J., *Egzekucja przez zarząd przymusowy i sprzedaż przedsiębiorstwa (wybrane zagadnienia)*, „Prawo Spółek” 2007, nr 1.
- Strzępka J., *Sprzedaż przedsiębiorstwa lub jego zorganizowanej części w postępowaniu upadłościowym*, w: *Rozprawy prawnicze. Księga pamiątkowa Profesora Maksymiliana Pazdana*, Kraków 2005.
- System prawa prywatnego. Prawo cywilne – część ogólna*, red. M. Safjana, t. I, Warszawa 2007.
- System prawa prywatnego. Prawo cywilne – część ogólna*, red. Z. Radwański, t. II, wyd. 2, Warszawa 2008.
- System prawa prywatnego. Prawo rzeczowe*, red. T. Dybowski, t. III, wyd. 2, Warszawa 2007.
- System prawa prywatnego. Prawo spółek osobowych*, red. A. Szajkowski, t. XVI, Warszawa 2008.
- System prawa prywatnego. Prawo spółek kapitałowych*, red. S. Sołtysiński, t. XVII A, Warszawa 2010.
- Szydło M., *Pojęcie przedsiębiorcy w prawie polskim*, „Przegląd Sądowy” 2002, nr 7–8.

- Świdorski K., *W kwestii pojęcia przedsiębiorstwa w kodeksie cywilnym, art. 551*, „Rejent” 1999, nr 12.
- Widło J., *Przedsiębiorstwo w świetle zmian Kodeksu cywilnego*, „Monitor Prawniczy” 2004, nr 1.
- Wilejczyk M., *Zbycie przedsiębiorstwa*, „Acta Universitatis Wratislaviensis” nr 2582, Wrocław 2004.
- Wiśniewski A., *Stan prywatnego prawa gospodarczego a optymalna wizja kodeksu cywilnego – zagadnienia podmiotowe*, dodatek do „Przeglądu Prawa Handlowego” 2008, nr 6.
- Włodyka S., w: *Prawo umów w obrocie gospodarczym*, red. S. Włodyka, Warszawa 2003.
- Wolter A., Ignatowicz J., Stefaniuk K., *Prawo cywilne. Zarys części ogólnej*, Warszawa 2001.